

Número 84

Publicació de la Fundació Privada BetàniaPatmos

Època 2a Any XXVIII Primavera 2015

PARLEM-NE

Sumari

3 Sobre l'avaluació del professorat i quatre coses més 	4 FORMEM PERSONES La nova biblioteca de Primària: el Camí del Coneixement Destinació Barcelona L'educació artística a les etapes de Secundària i Batxillerat 	10 REFLEXIONS La cultura ha transformat la naturalesa humana? L'home creador de canvi i la conseqüència cultural
11 L'ALUMNE ESCRIU... Paraules en joc 	15 ENS UNEIX BETÀNIAPATMOS Mirant la ciutat des d'un altre punt de vista Busca el món; ell no et buscarà a tu 	20 PARAULES D'UN PARE La gestió de l'aigua
22 ENTREVISTA A... Diego Moxó, gerent de l'Agència Catalana de l'Aigua 	24 PARAULES D'UN ANTIC MESTRE DE L'ESCOLA Roda el món i torna al Born 	26 ACTIVITATS Educació física: salut, socialització i valors

PARLEM-NE
Fundació Privada BetàniaPatmos
C. Montevideo, 13
08034 Barcelona
Tel. 932 521 900
www.betania-patmos.org
info@betania-patmos.org

Director de la Fundació
Ricard Pol

Consell de redacció
Natàlia Camí, mestra d'Educació Infantil
Albert Costafreda, membre de la Comissió de comunicació de l'Associació de Mares i Pares
Pilar Gallardo, professora de Llengua i Literatura castellana
Ana Leeds, mestra d'Educació Primària
Eva Macau, responsable de Comunicació i Imatge

Assessorament lingüístic
Pilar Gallardo

Disseny de portada i contraportada
Josep Àngel Gan, professor d'Educació Visual

Disseny i compaginació
Pixin, estudi de disseny i comunicació

Tiratge
1.800 exemplars

Sobre l'avaluació del professorat i quatre coses més

Jacint Bassó i Parent, director docent

La segona setmana del passat mes d'abril, tot just arribats de Setmana Santa, vaig tenir la felicitat d'haver d'anar a les aules de l'Escola des de segon de Batxillerat fins a cinquè de Primària o, si voleu, des de les classes amb nens i nenes de deu-onze-dotze anys fins a les dels joves de disset-divuit-dinou. L'equip directiu m'havia encarregat d'informar tots aquests alumnes del projecte d'avaluació del professorat des de la perspectiva de l'alumnat. A mi, però, em va semblar que l'encàrrec podia agafar una mica més de volada i vaig decidir parlar-los de cinc coses o de quatre coses més. Vaig escriure un guió previ amb les intervencions per a cada grup que van començar el matí del dimarts i van acabar el migdia del divendres. El resultat? Un recorregut fascinant i un aprenentatge impagable que no puc deixar d'explicar en aquesta brevíssima crònica.

En entrar a cada una de les vint-i-sis classes, els vaig desitjar a tots molt *Bona Pasqua (BP!)* amb una primera intenció, del tot òbvia, com és compartir la joia dels recomençaments personals, i una de segona, potser més creativa i col·laboradora, com és intentar aconseguir el llistat del «1001BPs» que comença amb *Bona Pasqua!*, i continua amb *Bon Profit!*; *Bones Persones*; *Baden Powell*; *Bons Propòsits*; *Bon Pastor*; *Brad Pitt*; *Bona Primària*; *Big Parrot*; *Busco Platja*; *Bona Pinta*; *Benvingut Petit!*, i un llarg etcètera que no para de créixer amb tot de papers que em van arribant de totes bandes.

En segon lloc em va semblar que era un bon moment per ser crític amb ells, això és, amb alguns aspectes de la vida diària de l'Escola que sens dubte podrien millorar. Era una fase de tensió que no podia desaproveitar ara que ja sabia en que venia en bona pau. A Batxillerat vam parlar de la gran caixa dels objec-

tes perduts que mai no es buida i que sempre resta plena de peces de roba, material escolar, llibres o objectes variis; a Secundària vaig plantejar-los molt dràsticament el problema de les bates, massa brutes i, en general, molt poc sotmeses a la neteja setmanal que necessiten les peces de roba que fem servir per treballar; a Primària els vaig intentar transmetre la importància de portar les sabates sempre ben cordades (*el pedestal són les sabates, deia un savi!*) i l'acord de portar sempre la bata, també neta i amb tots els botons.

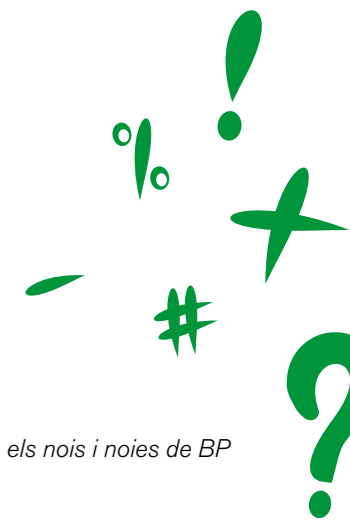
El tercer element era el nuclear; de fet, era el motiu principal de la visita encadenada. Vaig explicar-los la decisió presa d'avaluar per primera vegada els mestres i professors de l'Escola d'acord amb una proposta que l'Institut d'Estudis Professionals (DEP) ens havia mostrat en una jornada de formació de l'AEC (Agrupació Escolar Catalana) el passat mes de juliol a MónSantBenet i a la qual vam assistir set membres de l'equip directiu. Va ser una decisió ràpida i presa per majoria absoluta. Qui sinó els alumnes són capaços de dir-nos com fem les classes, ells que estan al cor de la carxofa? Qui sinó els infants són capaços de dir-nos les nostres virtuts socials i relacionals? Qui sinó els joves són capaços de fer-nos participar en la seva educació provocant que siguem millors professionals any rere any? A tots els grups els preocupava el tema de la confidencialitat i aleshores vaig explicar-los les característiques de l'enquesta i la seva externalització mitjançant una empresa experta amb aquest tipus d'accions. En preguntar-los sobre per què els semblava que ho fèiem, les respostes van ser clares, lògiques i universals: perquè els mestres sàpiguen què pensem d'ells, perquè cada professor pugui millorar individualment i perquè tots plegats aconseguim una Escola cada cop

més excel·lent. Els batxillers van dir que era un projecte important i necessari; els mitjans, que era just fer-ho; els petits van titllar-lo d'emocionant i divertit. Un de molt jove va dir que era un exercici de viceversa. L'enquesta la vam passar la setmana següent: milers de respostes a centenars de preguntes per a desenes de professors. Els resultats, en procés. Però el pas més important ja està fet, trencar un gel que no farà res més que explicitar allò que els alumnes comenten sempre, amb qüestionaris o sense, dels seus mestres i professors.

L'objectiu era parlar-ne de cinc. La quarta va consistir a plantejar un problema. *Un dia arribes a una escola i et donen deu minuts perquè t'hi passejgis amb la condició que no pots parlar amb ningú; al cap de deu minuts et formulen la següent pregunta: aquesta escola és bona o és dolenta? En què t'has hagut de fixar durant la passejada dels deu minuts?* Quan vaig començar pensava que en tenies prou comptabilitzant la quantitat de papers que et trobaves per terra; en acabar a cinquè de Primària, després d'escoltar tothom, la llista s'havia fet més llarga, més completa i més intel·ligent: escoltar les persones de l'escola i veure si, en trobar-te passejant, et deien «bon dia» o «necessita alguna cosa?»; observar les instal·lacions i l'ordre; fixar-se en les formes de relació entre els nois i els professors; veure les activitats penjades als passadissos; olorar els espais; entrar en una classe i, sobretot, contemplar la cara dels alumnes i descobrir si estaven tristos o alegres. I jo que només pensava en els papers!

I per acabar la cinquena, que ells mateixos m'ajudaven a formular: adéu, gràcies, bona avaluació del professorat i bon final de curs. Ara que han passat uns dies i acabo la crònica puc afegir un element més a la llista: *Bon Parlem-ne!*

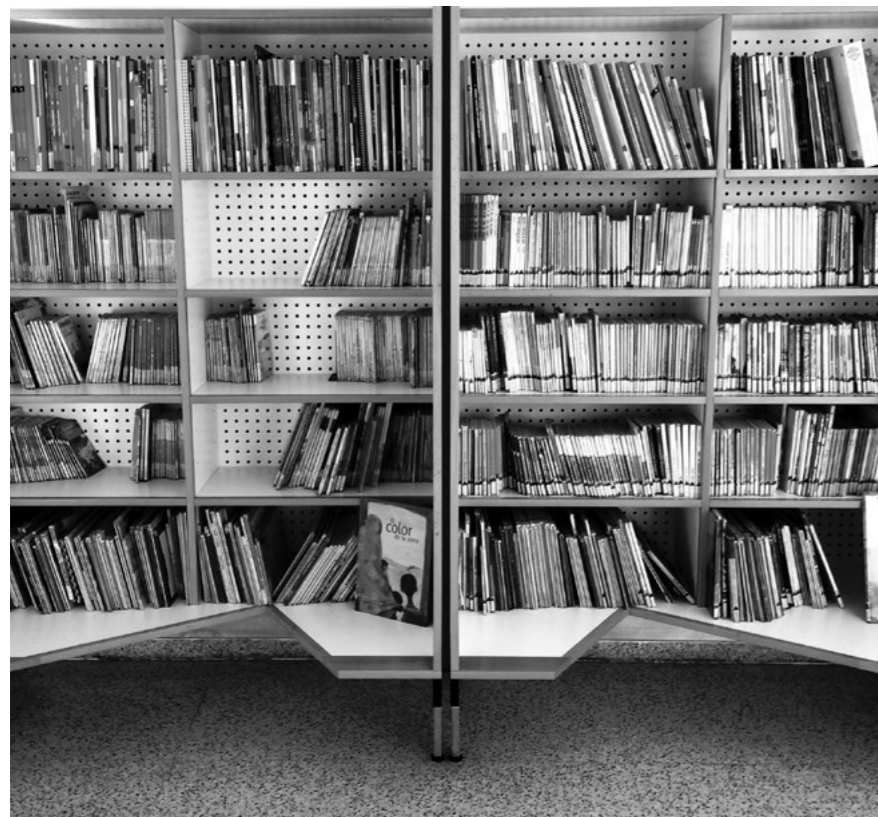
A tots els nois i noies de BP

Formem persones

La nova biblioteca de Primària: el Camí del Coneixement

Anna Burrell López, bibliotecària de l'Escola

companyia, carregats o sense res. El que sí que podem afirmar és que sempre ens ensenyen alguna cosa o ens guarden alguna sorpresa que ens fa una mica més savis. Sobretot si hi passem a poc a poc i parant atenció. Així volem que sigui també la nova biblioteca de l'edifici d'Educació Primària: un espai central i de pas que es vagi (i que l'anem) descobrint a mesura que avancem.

Jordi Llàcer va dissenyar una biblioteca multidisciplinària: bancs il·luminats per grans finestres on seure a gaudir de la lectura i llibres resguardats de la llum directa del sol; una grada on recollir el grup d'alumnes i dur a terme l'hora del conte, i taules on poder estudiar, llegir, fer reunions, treballar tranquil·lament... També va idear grans pissarres magnètiques en les quals ara podem escriure i podem decorar amb exposicions variades que ajuden a donar vida a un espai pensat per posar en marxa, cada vegada més, iniciatives relacionades amb la lectura, l'aprenentatge i el coneixement.

Quan pensem en el projecte de lectura que estem construint no podem oblidar les paraules d'Emili Teixidor: «Llegir

«Hi havia una vegada una Escola on, d'un vell racó replet d'històries, aventures, imaginació, ciències i curiositats, va néixer un camí. Aquest camí era anomenat Camí del Coneixement. Alumnes i mestres passejaven tot sovint pels seus racons i els agradava perdre-s'hi amunt i avall [...]»

Qui sap si aquest podria ser l'inici d'un conte dedicat a la nova biblioteca de Primària, espai que vam inaugurar oficialment el passat dia 23 d'abril coincidint amb la Diada de Sant Jordi.

De la mà de l'arquitecte Jordi Llàcer, neix una biblioteca de característiques

molt concretes que la fan particularment interessant. Els alumnes de l'Escola, fins i tot els més menuts, ho perceben de seguida. I és que una biblioteca escolar al llarg de tot un passadís és poc habitual. El que fins fa poc era un recorregut on l'únic interès consistia a arribar a l'altra banda, de cop i volta, s'ha convertit en un trajecte on poden passar varietat de fets interessants.

D'aquí neix la idea de batejar-la com a Camí del Coneixement. De camins n'hi ha molts i de molt variats; ja poden ser els del dia a dia, els del bosc o, fins i tot, el propi camí de la vida. Es poden fer sols o en

és com contagiar qualsevol altra convicció profunda: només es pot aconseguir, o millor intentar, sense imposicions, per simple contacte, imitació o seducció [...]. Primer llegeix tu i els altres imitaran el plaer que expandeïxis. Predica amb l'exemple.»

I això és el que procurem: un espai que sedueixi i que animi. Que provoqui, fins i tot. Ens aferrem a la idea d'aquell nen que, en anar cap al pati, ha vist un llibre que ha cridat la seva atenció i ja té ganes d'agafar-lo en préstec. O aquella nena que, en anar cap a la classe, ha passat per la biblioteca i aleshores se li ha acudit preguntar si hi ha aquell llibre que tantes ganes té de llegir. O un alumne de cinquè que s'encuriosix perquè, en passar, el seu company de sisè ni s'ha adonat que el saludava. «Què deuria estar llegint...?» —es demana. Són aquestes provocacions interessants les que creiem que la nova biblioteca facilita i potencia. El millor és que, en poc temps, ha deixat de ser una idea per passar a ser un fet: el Camí del Coneixement ens fa més present el món literari gairebé de forma inevitable.

Així, les activitats de dinamització de la lectura van naixent al nou espai: l'hora del conte, l'hora del préstec, les exposicions temàtiques de llibres, les activitats de formació d'usuaris, la creació d'una comissió de biblioteca, l'apadrinament lector, les recomanacions, el concurs de punts de llibre, el Cada setmana un poema, o la venda de llibres per a Sant Jordi en són alguns exemples. I més que en vindran; a poc a poc i bona lletra.

El Camí del Coneixement és un projecte que és possible, entre d'altres, gràcies a un fons bibliogràfic dedicat a nens i nenes d'Educació Primària prou

important com per poder donar suport a totes aquestes iniciatives a les quals el disseny de la nova biblioteca dona cabuda, des de l'espai dedicat als llibres de coneixement i referència, passant pel de novetats i revistes, fins a les quatre seccions de literatura de ficció que porten per nom els passos que podem fer quan aprenem a anar a cavall: Pas (a partir de 6 anys), Trot (a partir de 8 anys), Galop (a partir de 10 anys) i Galop Estès (a partir de 12 anys). Ens crida l'atenció la idea d'un fons obert als alumnes on els llibres entrin i surtin contínuament de les lleixes i de la biblioteca. Volem perdre la por per

tal de poder exhibir al màxim el contingut d'aquest fons i que arribi a tots els racons de l'Escola: volem un fons útil, pràctic i viu. Un fons que es mogui.

M'agradaria tornar a citar unes paraules d'Emili Teixidor, paraules que em costen poc d'imaginar que dedicaria i desitjaria per al nou projecte de biblioteca de l'Escola BetàniaPatmos: «Els llibres són l'aliment d'aquesta màquina de lligar boira que és la intel·ligència, la imaginació, la memòria... O sigui que endavant amb l'aventura i no afluïxem! Molta sort i bones lectures!»

Formem persones

Destinació Barcelona

O les conclusions extretes sobre l'acolliment dels alumnes nous i les seves famílies a la nostra Escola

Maria Sánchez, responsable de la CAD a Educació Primària, amb el suport de Hazel Almansa, professora d'anglès; Carla Bové, alumna de 4t ESO

«A l'Escola treballem moltíssim. Has d'activar-te si vols treure bones notes!»

Deixar enrere el que ha estat «casa nostra» durant molt de temps és una tasca complexa, és a dir, una tasca que generalment aporta sentiments contradictoris a tots aquells que l'han de viure. Les ganes de conèixer un país nou, aprendre un idioma que no és el teu o saber quines noves relacions establiràs conviuen amb algunes pors i incerteses pròpies dels processos de canvi, com ara reflexionar sobre allò prescindible o bé haver d'acomodar-te dels companys, amics i familiars que configuren la teva zona de confort i que t'aporten seguretat. Aquestes, entre moltes altres, són les sensacions que experimenten els nois i noies que actualment estan estudiant a l'Escola i que provenen d'arreu del món.

Darrerament estem vivint un increment força nombrós d'alumnes i famílies estrangeres que escullen la nostra Escola perquè els seus fills continuïn la seva escolaritat quan arriben a Catalunya. Enguany, hem decidit poder reflexionar més a fons sobre aquest fet i, entre altres mesures més complexes, hem portat a terme un espai de debat entre tots aquests alumnes. La finalitat d'aquest espai ha estat, per una banda, promoure els coneixements entre ells i que puguin compartir les seves experiències amb la resta de companys nous. Per l'altra, aquesta

trobada ens ha servit als mestres per poder aprofundir en el coneixement de totes les vivències positives i les dificultats que estan experimentant aquí, ja sigui en l'adaptació cultural o en l'acadèmica.

«Sovint veig els altres interessats en la meua experiència de vida! Això em fa sentir bé!»

Com a institució, ens hem adonat de la importància de desenvolupar una tasca responsable i de qualitat en l'acolliment i integració d'aquests alumnes. Quan pensem en aquesta tasca, concebem que la nostra acció educativa haurà d'anar orientada a preparar i mantenir un dels primers nius fermes en els quals aquests alumnes podran començar a establir les primeres connexions amb els seus nous companys de vida. En l'elaboració d'aquest nou espai de confort o niu, serà essencial el grau d'empatia i comprensió que com a comunitat educativa puguem realitzar respecte al procés de migració, reconeixent-ne tant les seves fortaleses i elements enriquidors i positius com les seves dificultats, nusos i possibles entrebancs.

«M'agrada l'emoció que senten els meus companys quan em coneixen, però els primers dies hagués volgut amagar-me perquè estava una mica atabalat amb tots els canvis.»

Poder tenir alumnes i famílies provinents d'altres països és un element que aporta riquesa i coneixement a tots els que formem part de l'Escola. Per a les famílies del centre, és un moment immillorable per poder gaudir d'espais on poder compartir diferents visions sobre l'educació dels fills i per acompanyar-los en la reflexió sobre la immensitat de mo-

dels culturals i estructures familiars que se'n deriven. Per a nosaltres, els mestres, és un repte important a assolir; i com a repte ens permet aprendre i millorar la nostra tasca docent. És interessant anar descobrint dia rere dia detalls de la motxilla de vida que porta aquell alumne, ja sigui a nivell d'experiències viscudes i caràcter, com de diversitat en les maneres de treballar i aprendre.

«Quan fa fred, tota la gent va vestida igual... Utilitzen colors tristos i porten coses molt serioses. Em costa veure les diferències entre les persones a primer cop d'ull.»

Per als alumnes és molt beneficiós poder nodrir-se dels diversos inputs que els aporten les persones d'altres cultures en aspectes com per exemple la llengua, el coneixement d'altres tradicions, els diferents tarannàs, els hàbits i rutines, l'escala de valors, la diversitat dels nuclis familiars o bé tot aquell seguit de curiositats culturals que diferencien a cada grup humà. Un dels exemples que més fàcilment il·lustren aquest intercanvi és l'increment en l'ús de la llengua anglesa entre els nens i nenes fora de l'aula, llengua que utilitzen com a vehicle de comunicació amb aquests alumnes.

«Les matemàtiques aquí són fascinants!»

És, doncs, extremament enriquidor que, sense necessitat de viatjar, puguem tenir a l'Escola una representació del que existeix arreu del món. I al mateix temps, acompanyem els nostres alumnes en aquestes primeres comprensions sobre la diversitat cultural i social d'arreu, ja que només així els podem fer ciutadans competents d'un món, incert encara, que els espera.

Coneixeu la Comissió d'Antenció a la Diversitat

L'educació artística a les etapes de Secundària i Batxillerat

Josep Àngel Gan, professor d'educació visual i plàstica i dibuix; Carme Dapena, professora d'educació visual i plàstica, dibuix, disseny i volum

Si al número anterior analitzàvem el paper de l'educació visual i plàstica a les etapes d'Infantil i Primària, dediquem ara uns paràgrafs a l'educació artística a la Secundària i al Batxillerat, aprenentatges aquests amb què volem desvetllar i mantenir durant tota la vida dels nostres alumnes la sensibilitat i la creativitat artístiques.

«Deixa't de fer gargots, nena» o la necessitat de la plàstica a l'ESO

Josep Àngel Gan, professor d'educació visual i plàstica, i dibuix

Fa unes setmanes vam tenir la sort de tenir la Paula Bonet, il·lustradora valenciana de renom establerta a Barcelona, com a conferenciant convidada a l'Escola amb motiu de la Setmana de Sant Jordi que vam celebrar a l'etapa de l'ESO i de Batxillerat. Entre altres coses, la Paula va dir durant la seva xerrada que quan algú fa alguna activitat creativa ha de ser honest, «ha de tenir alguna cosa a dir», i, sobre tot, fer allò que vol fer amb passió. També va respondre a l'eterna pregunta «artista s'hi neix o es fa?» amb una altra pregunta: «...i tu, quan vas deixar de dibuixar?». Entenem que es referia al fet que tothom sent una atracció innata des

de ben petits cap a l'expressió plàstica, com si allò que sortia dels retoladors, dels pinzells o de les mans brutes de color i es manifestava en forma de línia o de taca en un paper fos màgic.

Aquesta màgia conquerida de forma tan espontània malauradament es perd quan creixem i prenem consciència que no se'ns dona tant bé en comparació amb els nostres companys: entra en joc la vergonya pels mals resultats, la forta autocrítica i la consegüent baixa autoestima i autocensura. Sembla com si conscientment decidíssim *automutilar* la nostra possibilitat d'expressar-nos i de descobrir-nos mitjançant recursos plàstics pel sol fet que, si «no surt el que jo vull», ja no ho fem. Es perd la màgia.

Sembla, doncs, que valorem el valor visual, estètic, pel resultat i perdem de vista el seu potencial com a procés de formació i d'expressió personal, complementari d'altres habilitats cognitives, més importants si cap, que el purament formal. No oblidem tampoc que és en aquestes edats quan l'alumne és més influenciable per la creença social que «has de ser molt bo i tenir molts contactes i/o sort per arribar a viure de l'art» o «només uns quants ho aconsegueixen» i «et moriràs de gana». O sigui, que es valora més l'aspecte lucratiu que el fet artístic. Ens mantenim la màgia.

Amb el coneixement d'aquesta realitat i reprement les paraules de la Paula, des del Departament d'Arts i Humanitats no podem estar més d'acord amb ella i, precisament, prenem consciència, nosaltres també, de la importància que té treballar justament aquest aspecte des dels primers símptomes de rebuig per la creació pròpia i l'abandonament

posterior que observem en els nostres alumnes de l'etapa de l'ESO.

El primer indici i possibilitat d'actuar i de donar-li la volta apareix quan sentim «jo ja voldria, però és que a mi no se'm dona bé dibuixar!» i els hem de convèncer que no importa de quin punt parteixin sinó quin grau de millora estan disposats a assolir, cosa que s'aconsegueix amb actitud positiva, esforç i constància. I encara més, amb una actitud «participativa».

És ben sabut que qualsevol aprenentatge s'assoleix en major grau quan es passa d'observar i de sentir a fer i a ensenyar a fer. Aquesta podria ser una de les definicions de «participar». Tanmateix sovint aquesta manera de «participar» es veu limitada que l'alumnat segueix davant de la pràctica que toqui en aquella ocasió i acabi lliurant una activitat individual per ser puntuada pel docent. La participació en l'aprenentatge de la plàstica ha d'anar més enllà fins i tot d'allò que anomenem autoavaluació col·lectiva dels resultats al final de l'experiència, que és un pas, però no hauria de ser l'únic. La «participació» dels nostres alumnes ha de significar que des del primer moment de l'activitat han «d'actuar», com en una obra de teatre, on l'espectador que, en aquest cas, és també el propi actor, espera contenint la respiració que es doni aquell moment màgic en què comença l'acció i se submergeix en l'acte creatiu. I aquesta màgia no hauria de desaparèixer fins que no s'acabés el propi acte de creació.

És sabuda la certesa que molts aprenentatges requereixen de l'activitat física, dels moviments corporals, per a la seva consolidació, però quasi es dona per fet que és en etapes com Infantil o, com a màxim, Primària, on s'ha d'ajudar a potenciar aquesta activitat física. Quan veiem com es mouen els nostres alumnes d'ESO durant l'hora de plàstica ens adonem que és una pena que la força motriu que els impulsa a «actuar» com en una *performance* per l'espai del taller o de l'aula no pugui ser «reciclada» en benefici de l'activitat a realitzar.

En aquest sentit, va ser molt instructiva, de cara a la línia d'actuació a seguir en el futur immediat de l'assignatura, l'observació de l'actitud dels alumnes de l'etapa quan els vàrem proposar fer col·lectivament un «bosc de paraules» escrites en tires de cartolina que penjarien del sostre de l'etapa amb motiu de la celebració de Sant Jordi. Van realitzar al voltant de tres-centes petites obres d'art, totes diferents, totes expressió del caràcter propi de cada persona, a banda de la seva qualitat visual o plàstica, generades amb la consciència que participaven d'un acte de creació col·lectiu que anava més enllà de l'individu i que permetia la comunicació entre espais, ja que els alumnes sortien de l'habitual límit de l'aula i envaïen els passadissos que es transformaven, així, en escenaris de la seva «actuació», de la seva *performance* total en què no es conformaven amb fer, sinó que també volien participar del muntatge final del bosc físicament, ser-hi, formar part activa com a actors d'una obra que es desenvolupava fora de l'entorn rutinari de l'aula i que

va tenir una finalitat expressiva, però, també, d'immersió en el propi acte creatiu que va significar un alliberament del marc i les convencions escolars. I ells se n'adonaven d'aquesta circumstància; de fet, la buscaven, diríem, naturalment.

Que durant el temps que va durar aquest procés creatiu es va produir un retrobament amb la màgia en tenim constància per les mirades absortes en el moviment que l'aire que entrava per les finestres produïa en els centenars de cartolines penjades el sostre durant els dies següents.

Potser és aquesta la tasca, difícil, com a docents de plàstica: aconseguir que els nostres alumnes recuperin la màgia, aquell instant de comunió amb nosaltres mateixos a través de la creació i que aquesta màgia els deixi una petjada prou fonda com per desitjar tornar-hi sempre que vulguin. Alguna cosa fem bé, perquè cada curs són més els alumnes que volen cursar a 4t ESO l'assignatura optativa d'educació visual i plàstica.

emocionARTE

Carme Dapena, professora d'educació visual i plàstica, dibuix, disseny i volum

Ja ha passat una pila d'anys, més d'una dècada, des que la nostra Escola va fer l'aposta decidida i arriscada pel batxillerat artístic. Tret d'un únic any, l'èxit d'aquesta opció s'ha fet palès entre els nostres alumnes tant si han escollit aquesta via com si n'han triat d'altres o, fins i tot, si encara no han superat l'educació obligatòria. I és que aquest grup reduït d'artistes harmonitzen, sensibilitzen i contaminen les etapes amb les seves intervencions.

Jo voldria parlar-vos d'EMOCIONS, amb lletres capitals, com dirien els escrivans medievalistes. I estic segura que no sobta a massa lectors, perquè aquest concepte ens està envaint des de diferents vies. Xarxes socials, premsa, mitjans audiovisuals, artteràpia, neuroeducació, neurociència, cursos de formació, competències... i també s'ha instal·lat en el nostre àmbit (i esperem que per sempre si és

que ja no ho estava). El clima que es viu en les classes del nostre batxillerat artístic, i, per què no mencionar-ho, també en l'optativa de visual i plàstica dels alumnes de 4t ESO, és un fluid emocionant, carregat de passions, perquè les matèries relacionades amb l'expressió humana estan impregnades d'emocions de les quals és impossible desvincular-les. L'emoció és passió, i la passió provoca felicitat, mitjà de cultiu per a l'aprenentatge.

És per això que des de l'àrea d'expressió artística intentem potenciar el desenvolupament essencial de l'esperit creatiu des de l'emoció. En la faceta artística dels nostres alumnes, psíquicament, les emocions funcionen com a descàrrega de tensions internes que els fan descobrir el seu estat d'equilibri personal. Podríem deduir de manera evident quina creació és de cada alumne sense tenir la seva autoria si els coneixem prèviament. I també a l'inrevés. Podem

saber moltes coses de les seves conductes en el moment de les seves creacions i, per tant, fer suggeriments i atreviments de canvis de conducta, perquè els resultats no comportaran cap risc ni conseqüència greu. Les creacions artístiques els donen l'oportunitat, per tant, de conèixer-se i descobrir-se, de sentir-se còmodes, reconfortats, anesiats.

Ara bé, per poder transmetre emocions, primer s'han de sentir.

I en aquest «sentir» està la clau. La resta és un llençatge, un codi que tenen tota la vida per anar aprenent vulguin o no dedicar-se a alguna faceta artística, un codi i una tècnica

que, no ens enganyem, s'adquireixen amb el requeriment d'un continu treball intens.

Emocions, codis, tècnica... conceptes que ens han conduït darrerament a un canvi metodològic de treball a l'aula: més que activitats pautades amb la necessitat d'un resultat concret, ara tre-

ballem per projectes que desenvolupen una experiència i una expressió artística a partir del debat, de la lectura de textos, de la visualització d'obres i, sobretot, buscant en l'interior de cadascú allò que el motiva, que el fa vibrar, sense oblidar, no obstant això, el pes de la creació de la història de la humanitat en l'àmbit artístic i tenint present que en aquesta qüestió estètica podem percebre el món com una obra inacabada en perfecte flux. En definitiva: observació, percepció, contemplació, introspecció, emoció, sentiment.

M'agradaria concloure aquestes paraules amb una afirmació: funciona. És un gran plaer com a docent artístic haver de demanar insistentment que, si us plau, abandonin el que tenen entre mans en el moment en què el timbre anuncia el final de la classe, timbre que també acaba de sonar ara mateix i m'indica que és moment de continuar amb la meua feina: desvetllar i mantenir la sensibilitat i la creativitat artístiques, una excel·lent manera de participar en l'acte permanent de la percepció del món.

Reflexions

La cultura ha transformat la naturalesa humana? L'home creador de canvi i la conseqüència cultural

Cristina Huergo, alumna de 2n de Batxillerat

Després de segles, de mil·lennis d'evolució, allò que és segur sobre l'espècie humana és la seva capacitat de canviar, tant el propi individu concret com el seu entorn. Però es deixa un sediment, un rastre col·lectiu del pas pel món: la cultura. Ha provocat aquesta cultura canvis permanents en la naturalesa humana? Ha deshumanitzat l'home més natural?

La cultura és el resultat de l'evolució, no la seva causa. Gràcies a la producció intel·lectual, les tradicions i les normes, els coneixements sobre qualsevol àmbit, la humanitat ha canviat i s'ha sedimentat sobre el que posteriorment s'ha anomenat *cultura*. L'home individual és qui és pel seu passat propi; les societats, la humanitat són com són pel passat col·lectiu, recollit en el terme *cultura*. És innegable, per tant, que aquesta és present en tots els individus. L'home és un és-

ser constituït per passat, present i futur; per allò que va viure o visqueren altres en un ahir relativament remot, pel seu avui més immediat i per la voluntat natural de supervivència, de projecció cap al demà. En aquest triangle temporal se situa la humanitat i les tres fases coexisteixen en l'individu formant un tot. D'això es podria deduir, doncs, que la cultura és inherent a l'home.

Doncs, l'home i la cultura són unitat? Només és necessari preguntar-se si és possible separar la creació de l'home i mirar el seu entorn; la mateixa Terra s'ha humanitzat, s'ha adaptat a les pretensions humanes, i les transformacions continuen. L'home no pot no produir res, ja sigui material o intangible, objectes o pensament. Només pel fet d'existir ja provoca un canvi en el seu entorn immediat. La màxima de la física new-

toniana, «*Tota acció produeix una reacció*», és perfectament aplicable a la situació de l'home, que no pot viure en un complet estatisme. La cultura és fruit d'aquesta capacitat per produir un canvi necessari, és a dir, és una conseqüència, positiva o no, de la naturalesa humana. Però, s'ha arribat a un punt en què la cultura ha dominat aquesta última i ha eliminat allò que era l'home originàriament? La creació ha superat el creador?

L'home sembla el menys animal dels animals, és un ésser apart. La història es presenta com un testimoni d'un canvi evolutiu; el pas del que es podria anomenar *salvatgisme*, és a dir, l'estadi més pròxim a la fera, fins a la tan preuada i apreciada civilització. És el deslligament de la part més natural, un temps en què el funcionament de qualsevol aparell electrònic està col·lectivament més interioritzat que els procediments per caçar i alimentar-se d'una presa. És quasi un pànic generalitzat a la Terra no humanitzada, a l'aparició d'un residu animal en l'home. Aquesta progressió ha estat produïda per la cultura? Per les creacions i els usos que s'han fet d'aquesta?

Veritablement s'ha eliminat la part animal de l'home? O només s'ha difuminat? Les reaccions en situacions crítiques només fan que demostrar que l'espècie humana encara forma part del regne animal, que simplement s'ha transformat i ha evitat l'exteriorització d'aquest, però l'instint preval. La cultura no ha creat un nou home, sinó que és conseqüència d'aquest. Hi ha hagut canvis evolutius, físics i psicològics, però l'home segueix sent home, l'ésser amb la capacitat de produir el canvi. La cultura és la prova d'aquesta capacitat, no la causa. La font de la transformació, del progrés en la naturalesa humana és, per tant, la pròpia naturalesa humana, que deixa com a vestigi la cultura i tots els coneixements que porta implícits. És la cultura com a testimoni, com a conseqüència d'un procés; el record col·lectiu de l'*home-canvi*, de l'home creador.

L'alumne escriu...

Paraules en joc

PRIMÀRIA

Disfruta de la Tierra

Disfruta de la Tierra, idisfrútala!
La fruta que nos da, los vegetales...
¡Halal! ¡Cuántas cosas nos da!
Tantas plantas, tantos animales...
Disfruta de la Tierra, idisfrútala!
Un ala, otra ala y un cuerpo... ¡un pájaro!
Mira el Sol, ¡tiene forma de aro!
Disfruta de la Tierra, idisfrútala!

Maxi M., 3r EP

TRONCO
INSECTO
ENCINA
RAÍZ
REBAÑO
AGUA

Natàlia B., 3r EP

El Sol que sempre estava sol

Hi havia una vegada un Sol que sempre estava sol. No tenia amics i, a més, li deien que feia molta calor.

Ell, pel seu aniversari, va demanar no fer tanta calor i, de sobte, es va apagar. Quan va passar el dia tots tenien molt, molt de fred i li deien que fes calor una altra vegada. Però el Sol va dir que no.

—Per què voleu que faci calor? Perquè em deixeu una altra vegada? Doncs, no — va dir enfadat.

Els li van dir que ho sentien molt, que no ho haurien d'haver fet perquè ell era molt simpàtic. A més, tenia un poder: fer calor perquè no tinguessin fred i no es congelessin.

La Terra li va dir:

—No sempre passa el que tu vols que passi, amic meu. Dels humans, n'hi ha alguns que fumen i em fan molt de mal, saps? —va dir la Terra perquè es calmés.

El Sol s'ho va pensar i va dir:

—Sí, tens raó, no sempre passa el que tu vols.

Finalment el Sol va tornar a brillar i tots el van respectar.

Nòa M., 4t EP

El cargol menja gana

Hi havia una vegada un nen que sempre [tenia gana.

La seva mare, preocupada, li deia que [vindria una fada

que cada dia li deixaria un bol amb un cargol.

El cargol se'l cruspiria i a la panxa se'l [quedaria.

Ell no tenia por perquè sabia que no [era veritat,

però estava atent per si el cargol [venia tard.

La seva mare, més preocupada encara, va preparar un banquet de verdura esperant que no fos cara dura.

Quina lliçó hi va haver!

Mai més ho tornaria a fer.

El nen meravellat es va quedar [impressionat

i es va comprar un cargol que es diria Dol.

Berta B., 4t EP

A veces pienso que...

Hay veces que quiero... pensar, relajarme, y dejarme llevar.

Cuando me relajo ya no tengo estrés, porque a veces tengo el mundo al revés.

Me gusta pensar en cosas bonitas como la Tierra y sus cosas infinitas.

A veces también pienso en cómo parar las guerras, porque nunca paran de destrozar nuestras tierras.

Pero miremos sus cosas alegres como Sant Jordi, sus libros y Navidad, sus pesebres.

La Tierra también tiene países como Australia, Colombia; algunos nos hacen felices.

Si tuviera que decir algo bonito sobre ella, no sé qué diría. ¡Que es muy, muy bella!

Arena B., 5è EP

Yo vivo en la Tierra. Hay un río transparente, está en la sierra y es muy resplandeciente.

Allí hay un pez amigo mío; me escupe agua, agua del río y yo me meto en el agua con mi piragua.

Con tantas plantas y animales, yo no sé cuál observar. Son tantos a escoger que no los puedo ni mirar.

Tenemos que cuidar la Tierra, porque ella nos cuida a nosotros; no tenemos que hacer una guerra, será peor para nosotros.

Eugènia R., 5è EP

L'alumne escriu...

La Terra i la nostra vida

La Terra és important,
i la major part l'has de recórrer
nedant, navegant o volant.
Casi tot és aigua, hi ha molta població.
La Terra és la millor!
Hi ha gravetat i has de volar amb
[dificultat],
menys amb avió, que a vegades fa por.
Amb la Terra tenim molts regals,
uns quants tots els Nadals.
Ens podem alegrar, som els campions.
A la Terra hem nascut
i tota la vida hi hem viscut,
no has de pensar en el moment de morir,
sinó en el de gaudir!
Has de mantenir un somriure a la boca
i alegria tot el dia.
A la vida s'ha de riure,
perquè la vida és un tresor,
un tresor més valuós que l'or!

Pau F., 5è EP

Si anessim a l'espai,
gaudiries com mai.
Jo miro la Terra des del cel,
brilla més que un estel.

Si pogués escollir on quedar-me,
escolliria la Terra sense dubtar-ne.
Moltes guerres tenen els humans,
han de tirar les armes i unir les mans.

La Terra és feliç amb nosaltres;
ella no vol que mai
ens canviïn per uns altres
de l'immens espai.

La Terra ens vol dir
que ens vol estimar
i ella vol escollir
un món en què no es pugui matar.

Aina R., 5è EP

La Terra canvia

La Terra és més gran
que un gegant.
Mirant el cel veig un estel tan maco
[com un vel]
de llum i estructures de gel.
Cada dia la Terra canvia, sentiments,
gaudiments, avorriments;
per això cada dia és més difícil
i sobreviure no és tan fàcil.
A vegades els diners i els pous de petroli
fan les guerres amb armes, pistoles i
[puntes de boli].
Per culpa d'aquestes coses
s'assequen les roses.
I ara recorda el que et diré:
la vida és més maca que un tresor
ple d'or.
La Terra és més maca
que una hamaca.

Oriol J., 5è EP

We live on the Earth
and we love it.
We live on the Earth
and we know it.

We love nature.
We love fauna.
We love forests
and we respect them.

I see the sleeping mountains.
I heard the call of nature.
I taste the honey bee
and I touch the fur of Earth.

Four seasons:
winter, spring, summer and autumn.
We laugh, we love,
we sing, we dance.

This is our Earth
and we love it.

Arianna T., 5è EP

La Tierra es nuestra

La Tierra firme y bella
Acepta nuestro amor.
Todos juntos la cuidamos
Iluminando alrededor.
El viento también ayuda
Reanimando el dolor,
Reanimando a la nube,
A la que le sobra grosor.
Es ella quien da lluvia,
Sincera como yo,
Nunca nos oculta
Un triste desahogón.
Es la Tierra nuestro hogar.
Siempre estará.
¡Tierra, oh, Tierra!
Revive sin parar,
Amanece sin dejarme atrás.

Martina F., 5è EP

La Tierra, la Tierra,
¿qué puedo decir de ella?
Que es preciosa, tan bella,
tan bella como una estrella.

Con sus campos de rosas
y flores preciosas,
la fauna y la flora,
que a la gente enamora.

Porque la Tierra es especial
y nos hace sentir genial;
Navidad, Pascua y verano
nos hacen sentir sanos.

Y por eso explico la Tierra,
un planeta sin igual,
que te hará sentir bella
porque es intelectual.

Paula C., 5è EP

Què bonica és la Terra!

Quan veig la lluna reflectida en el llac,
amb un color platejat,
penso: «Què bonica és la Terra!».

La foscor de la nit,
que em fa sentir un brogit,
em fa pensar: «Què bonica és la Terra!».

Quan veig el sol
alçant el vol
penso: «Què bonica és la Terra!».

Claudia E., 5è EP

¡Te amo, Tierra!

Sale el sol en el monte.
Deja de llover en la colina
y veo el rocío transparente
en la hierba verde.
Cantan los pájaros cercanos,
oigo el lejano viento
que me susurra al oído.
¡Ya estoy despierto!
Las flores me sonríen,
los campos me acarician
y el cielo se despeja.
Así pues, la Tierra despierta.
Y yo quiero que así siga
infinitos siglos despierta.
Me siento amada,
me siento querida.
Hoy hace buen tiempo
y todo gracias a ella, a la Tierra.
Ojalá pudiera decirle:
¡Te amo, Tierra!
Con la Tierra respiro,
con la Tierra me muevo.
Me siento amada,
me siento querida.
Me gustan sus prados
y praderas.
Me gustan los ríos,
los ríos de la Tierra.
Amo a la Tierra,
la amo, como a su naturaleza.
Ojalá pudiera decirle:
¡Te amo, Tierra!
¡Te amo sin más!

Silvia V., 6è EP

La Terra va donant voltes per l'espai. Té aigua, terra i sol. Quan utilitzes els esprais
fas mal a la capa d'ozó. La Terra és molt gran, és un planeta i és on vivim.

Carlota i Luis, alumnes de 6è D

Amor, amor

Hay amor en el aire,
se respira cantidad.
Tú no sabes lo que me pasa,
no me atrevo a decirte la verdad.

Solo con mirarte me enamoraste.
Fue un amor a primera vista,
pero miedo me da molestarte,
así que te lo cuento en esta lista.

Tus ojos verdes como las esmeraldas
te dan un toque encantador.
No sé si es una ilusión mía,
pero conmigo estarías mejor.

Tu cabello largo, rubio y fino
en el verano me hacen pensar.
Desearía pasar mi vida contigo
y nunca parar de soñar.

Tu sonrisa grande como una luna
es la mejor de todo el mundo.
Me gustaría quedarme una
y así poder cambiar mi rumbo.

Creo que esta carta
te explica algo importante.
Qué pena que no vaya a dártela,
si ni me atrevo a mirarte.

Patricia R., 6è EP

Tántalo

Para superar la muerte
tienes que ser fuerte.
Si quieres afrontarla
sabes que no debes ignorarla.
Aunque mucho puedas vivir,
algún día habrás de morir.
No sabes cómo morirás,
pero sabes que lo harás.
Ya seas un gran marino
o un simple campesino.
La muerte llegará
y la vida te arrancará.
La vida es bella
hasta que llega ella.
Porque la muerte
es mucho más fuerte.

Alex G., 6è EP

The Moon

Hello! I am the Moon,
and I'm a little satellite.
I go round and round the Earth.
That's how I look like.

I round the Earth all the time,
at the extend to become dizzy,
but if I don't lap any more,
everybody is going to be tizzy.

At night I shine so bright,
and I hide during the day.
I always work off my feet.
I'm telling this you by the way.

When a moon eclipse occurs,
I turn in a bloody-red colour.
Everyone looks at me and adores me,
I'm most famous than the best actor.

Hello! I am the Moon,
and I'm a little satellite.
I go round and round the Earth.
That's how I look like.

Albert U., 6è EP

El cel

Cada estrella, un diamant,
una força impressionant;
ningú no sap com s'ho fa,
aquest cel tan llunyà.

Cada estrella, un diamant,
una força impressionant;
s'escolten un llamp i un tro
que ressonen a l'horitzó.

Cada estrella, un diamant,
una força impressionant;
aquella noia que mira el cel
veu passant un estel.

Cada estrella, un diamant,
una força impressionant;
i de sobte el cel s'enfosqueix
i la lluna apareix.

Cada estrella, un diamant,
una força impressionant;
ningú no sap com s'ho fa
aquest cel tan llunyà.

Ariadna A., 6è EP

L'alumne escriu...

ESO

La Tierra es un milagro

Un sueño para muchos de nosotros, pero no es más que un simple astro en lo alto del firmamento para otros.

En su hendid interior, el fruto de la vida nace en su corteza, y, mientras los árboles no paran de crecer, los pájaros cantan a placer.

Cuando el sol se esconde, en un inmenso infinito negro, los luceros más luminosos [resplandecen en el cielo.

Y sale una bella dama gris, que ilumina una parte de la Tierra, y se luce con encanto para alumbrar la más alta de las sierras.

La Tierra es nuestra casa, la Tierra es nuestro hogar, nuestro planeta es el tercero en el Sistema Solar.

Lorena D., 1r ESO

Necesito que el mar

Necesito que el mar esté cerca y con sus olas me adormezca. Quiero que los bosques sean verdes y las hojas no se sequen. Sueño que el sol despierte y la luna venga a verme. Deseo tener aire fresco y la suave caricia del viento. Y, ¿qué tengo en la conciencia? Debo salvar tu existencia.

Marc C., 1r ESO

Die Erde hat Flüsse
Ich wohne hier
Erdkunde, mein Lieblingsfach
Etappen hat die Erde
Riemen macht um zu drehen
Die Erde, oh! Wie hübsch sie ist
Entfernt von der Sonne.

Eduardo M., 1r ESO

Nuestro mundo tan perfecto algún día se acabará. Por nuestra culpa es, por supuesto; poco a poco la humanidad la destruirá.

El humo de los coches produce contaminación. Todas las luces por las noches, que energía gastan un montón.

Nos duchamos con agua, a chorros y toneladas. Solo quedará agua salada, que con las fábricas queda contaminada.

Quemamos los bosques y talamos los árboles. Y, por muchos que plantes, no tendremos tantos como antes.

Ayúdanos a salvar la Tierra. Conservémosla con amor. Salvemos los secretos que entierra. ¡Todo por un mundo mejor!

Anna H., 2n ESO

Cançó d'hivern

Fred...
Gel i mort,
enfosquint la visió del món,
empitjorant-la en fer-la més verídica.
Per què ens neguem a obrir els ulls?
Perquè la realitat,
encara que sigui més important,
és freda i cruel, blanca com la neu,
però plena de llàgrimes gelades del [passat.

Què som sense els cels blaus que ens [va ser promesos?
Què ha passat amb la vida ideal que [ens va ser assegurada,
quan aquesta no és més que un floc de [neu que crema per dins i es fon en [apagar-se?
Llàgrimes d'un plor passat, rius de sang [que s'evaporen,
i els camins a l'horitzó, on no podem [arribar mai, es tanquen.

Lucio C., 3r ESO

What's the name of this place?

It's the place where we live.
The things that we love are here.
Some astronauts live outside, but They always come back.
Here we found the beautiful trees.
Everything we found in the sky.
Everything we found in the sea.
Animals are also found here.
Rivers flow into this place.
This is the place where we live.
Here are the things that we love.

What is this place called?

Victòria C., 2n ESO

Tozudamente sobre ella misma gira.
Incansable desde su creación,
Es al sol a quien siempre mira
Rodeándolo cada año sin excepción.
Recorre órbitas de una en una
Acompañada de su amiga Luna.

Victòria C., 2n ESO

Ens uneix BetàniaPatmos

Mirant la ciutat des d'un altre punt de vista

Elia Hernando, antiga alumna i presidenta de l'Associació d'Antics Alumnes

«A la primera meitat del segle XVIII, el paisatge de muntanya es considerava un símbol del caos. Quan al 1760, Johann Winckelmann creuà els Alps, no va poder suportar la tremenda visió dels fons abismes i dels caòtics blocs de granit del Sant Gothard. Va haver de córrer les cortinetes del cotxe mentre es preparava per a les dolces formes d'Itàlia. Per Ruskin, el gran educador de la segona meitat del segle XIX, les abruptes muntanyes de Chamonix, que tant apareixen en els seus dibuixos, representaven un punt culminant de la sensibilitat. Estava empapat de la concepció romàntica de la seva generació. Els vaixells, les construccions, els ponts de ferro. Tot el que creés la indústria, fos bo o dolent, se li apareixia com decadent i com enemic mortal de tota sensibilitat. Com Winckelmann en el Sant Gothard, John Ruskin corria les cortinetes davant de la indústria i de les possibilitats de la seva època.»¹

Sóc l'Elia Hernando Navarro, antiga alumna de l'Escola i presidenta de l'Associació d'Antics Alumnes, i us vull explicar la història del Premi Cerdà *Innovació i desenvolupament de les ciutats*. Vaig estudiar arquitectura i des del principi vaig orientar el meu perfil cap a l'urbanisme. Tot i que no és el camí més comú dels arquitectes, n'és un, i ara sé que és el que m'agrada. La ciutat, el seu funcionament, gestió i evolució m'apassionen més enllà de la seva arquitectura. Els territoris són fluxos de persones, econòmics i d'idees, i l'urbanisme té per objectiu crear les millors condicions de vida per als seus habitants.

No obstant això, la disciplina urbanística pateix una situació de decepció i desen-

cant: els últims anys s'ha vist corrompuda i traïda per aquells que la van prendre com una eina lucrativa, amb clars fins econòmics, i van generar la bombolla immobiliària. En esclatar ens ha obert els ulls de la necessitat de fer les coses d'una altra manera, des d'un altre punt de vista, doncs, com deia Einstein, si volem resultats diferents, no podem seguir fent el mateix. Per tant, hem d'assumir que aquesta situació no passarà per tornar al que teníem, sinó que avui és l'inici d'una nova etapa.

Ens trobem en un moment de canvi. La crisi econòmica, social i de model que hem viscut els últims anys ens han fet mirar les coses des d'un punt de vista di-

ferent. Els meus primers passos professionals van ser precisament en aquest context de canvi necessari. Vaig acabar la carrera d'arquitectura en el que diuen que ha estat un dels pitjors moments per a la professió. Aquest fet, lluny de ser positiu, sí va obligar-me a pensar en com es podrien fer les coses d'una altra manera. A més, com en el fons tampoc no coneixia en profunditat la manera en què s'havien estat fent fins al moment, la inocència i la ignorància em van fer més agosarada, i potser una mica imprudent, en les meves apostes.

Durant molt de temps les ciutats han tendit a créixer; la població es concentrava en nuclis que ens oferien serveis i oportunitats laborals —el creixement urbà ha donat al capital l'oportunitat de fer de la ciutat un espai del qual fer negoci, i no només un espai on fer negocis. Amb correccions de caràcter social, les ciutats van seguir el model «desarrollista» que va caracteritzar el fordisme en la seva vertent més urbana. La urbanització generava productes a disposició d'un sector privat que jugava amb l'oferta i la demanda fins arribar a l'especulació tal com la coneixem avui dia.

Per tot això, hem de mirar l'agenda urbana d'avui des d'un altre punt de vista: el creixement urbà ha deixat de ser la caixa d'ingressos de l'Administració i la pràctica lucrativa del sector privat. Ara sabem que l'urbanisme d'extensió és insostenible, i que el sòl és un recurs finit i difícilment renovable. Avui hem de governar el territori a partir del coneixement profund dels fluxes econòmics i socials, on qüestions com la mobilitat, la promoció de l'habitatge, la millora dels espais degradats i la redistribució de les oportunitats entre la població siguin els eixos de construcció de la ciutat.² Com en la selecció natural que descriu Darwin, les ciutats que s'adaptin millor a aquest canvi, no les més grans ni les més intel·ligents, o *smart*, seran les millors per viure-hi i treballar-hi.

Avui necessitem un urbanisme que abandoni la seva concepció industrial

Ens uneix BetàniaPatmos

de producció per apostar per la gestió de possibilitats de l'espai a partir de les interaccions que en ell es produeixen. Un urbanisme capaç de superar el concepte de dret de la propietat i reinventar l'oferta i la demanda, donant resposta a les necessitats socials i creant una idea renovada de propietat col·lectiva.³ Hem de tendir cap a estratègies que prenguin el sòl urbà i urbanitzable com un bé comú i no com una mercaderia. La ciutat actual ha de recuperar la seva capacitat de diferenciació, com explicava Jane Jacobs als anys 60 des de Nova York, doncs aquesta és la que va contribuir decisivament a vincular desenvolupament amb maneres diferents de fer les coses.⁴ La possibilitat d'innovació i difusió que presenta la ciutat a partir de la seva densitat de relacions i contactes no és només una oportunitat, sinó que potenciar-ho és una obligació per als que ens dediquem a la construcció de la ciutat d'una manera professional.

En aquest context, amb les meves ganes de mirar-ho tot des d'un altre punt

de vista i pel compromís amb la meua professió, em vaig presentar al concurs organitzat per l'Institut Cerdà,⁵ certamen que buscava precisament noves idees per a la innovació i el desenvolupament a les ciutats. Vaig ser seleccionada, entre més de 60 projectes interessantíssims, per al Premi Cerdà 2014 amb el projecte *Pere IV, l'eix ciutadà. Dinamització social econòmica i cultural d'un antic eix industrial o la seva transformació en un laboratori d'innovació urbana*, un títol molt llarg per anomenar a l'oportunitat de treballar des de l'Institut Cerdà durant 12 mesos en la dinamització de Pere IV a partir de la recuperació dels espais buits que omplen l'eix articulador del patrimoni industrial del Poblenou.

Sobre els espais buits m'agradaria explicar-vos que no és una tendència actual fruit de la crisi, sinó que la desamortització dels convents va ser la primera ocasió de reutilització d'espais buits recuperats per a nous usos. La segona remesa d'espais obsolets van ser les fàbriques ubicades a les ciutats, que s'abandonaren per localitzar la indústria en territoris perifèrics. A més dels polígons industrials integrats a la trama urbana que es troben avui en procés de mutació, també ens enfrontem a una situació en la qual els petits comerços es veuen obligats a tancar, generant nous espais buits d'activitat econòmica, espais desocupats a peu de carrer en el barris acostumats al comerç local no amenaçats per les cadenes comercials. No obstant això, els locals en planta baixa són espais estratègics per a la ciutat, espais lliandar entre la concepció dual de la propietat públic-privada de l'espai (la situació d'aquella determina l'estat de salut de la ciutat).

La proposta és, així, mirar des d'un altre punt de vista i veure en l'espai buit la possibilitat de creació de noves dinàmiques capaces de regenerar l'organisme ciutat i transformar-lo com demanda el moment d'avui i d'ara, donant resposta a les necessitats i inquietuds més immediates de la societat.

«El dret a la ciutat és, per tant, molt més que un dret d'accés individual o col·lectiu als recursos que aquesta emmagatzema o protegeix; és un dret a canviar i reinventar la ciutat d'acord amb els nostres desitjos. És, a més, un dret més col·lectiu que individual, ja que la reinvençió de la ciutat depèn inevitablement de l'exercici d'un poder col·lectiu sobre el procés.»⁶

¹ GIDEON, S. *Arquitectura y Comunidad*. Buenos Aires: Ed. Nueva visión, 1955.

² NEL-LO, O. «El urbanismo de la crisis». Barcelona: El Periódico, 19 d'octubre de 2011.

³ MONTANER, J & SUBIRATS, J. *Repensar las políticas urbanas*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 2012.

⁴ JACOBS, J. *Muerte y vida de las grandes ciudades*. Madrid: Capitán Swing Libros, 1961.

⁵ L'Institut Cerdà és una fundació privada independent creada el 1984 per treballar l'impuls de la innovació permanent i la dinamització de la societat mitjançant plantejaments idonis en l'àmbit de l'ordenació territorial, el medi ambient, la recerca, el desenvolupament i la innovació, les tecnologies de la informació, la cultura i els diversos sectors econòmics. El premi es va lliurar en la celebració de l'aniversari dels 30 anys de l'Institut Cerdà en una cerimònia presidida per l'alcalde Xavier Trias.

⁶ HARVEY, D. *Ciudades rebeldes*. Madrid: Akal, 2012.

Ens uneix BetàniaPatmos

Busca el món; ell no et buscarà a tu

Nil Cabutí, antic alumne de l'Escola

Fa dos anys vaig escriure el meu primer article per al *Parlem-ne*. Aleshores estava cursant un doble diploma d'Enginyeria de camins, canals i ports entre la UPC i una universitat de Shanghai, cosa que implicava passar dos anys a la ciutat xinesa. Ara sóc a Singapur treballant com a enginyer en obra i continuant l'aventura per terres orientals.

En aquests darrers dos anys han succeït una sèrie d'esdeveniments que han transcendit en la meua forma de pensar i actuar, i voldria compartir-los amb tots vosaltres. Primer, l'odissea d'anar en bicicleta des d'Istanbul a Barcelona: 4.000 km pedalats a través de 10 països diferents. El dormir poc i malament

en boscos, camps i camins; el parar a menjar pa amb tomàquet i aliments crus en àrees de servei remotes i l'arribar al límit físic passant per situacions extremes que requereixen acció et fan créixer i madurar. Però, sobretot, et fa adonar que en el fons els humans necessitem ben poc per viure i que les experiències valen més que qualsevol altra cosa.

Després, la segona estada a Shanghai durant mig any per realitzar unes pràctiques a la càtedra del Port de Barcelona al CEIBS, una escola de negocis de prestigi mundial. Aquestes pràctiques, que alhora em van servir per elaborar el Projecte final de carrera, van canviar la concepció que fins llavors tenia del transport marítim mundial de contenidors i del rol que hi juga cada port.

Finalment, un problema de salut aparegut durant aquesta segona etapa a Shanghai: una infecció que em va fer ser prudent i tornar a Barcelona uns dies per operar-me. Era un contratemps important. Van ser moments durs en què el Projecte peril·lava. A banda de la salut, els problemes per tornar a tenir visat xinès i la incògnita de no tenir lligat el futur

un cop em gradués a l'estiu m'angoixava. No obstant això, i com en tot a la vida, el millor sempre passa de forma inesperada. I és que aquesta tornada d'urgència a Barcelona va ser el motiu gràcies al qual ara sóc a Singapur.

Ja fa vuit mesos que sóc aquí i estic encantat. M'agrada el país, m'agrada la feina, m'agrada el que faig al meu oci i m'agrada on visc. La feina consisteix a supervisar, planificar i dirigir les activitats de post-tensat que es duen a terme en la construcció dels dos trams de 8 km de viaducte doble de tren i carretera de la futura línia d'alta velocitat que creua Singapur d'est a oest.

El primer mes el vaig passar fent uns *trainings* en matèria de seguretat obligatoris per al Govern de Singapur. També vaig anar deu dies a l'acadèmia de l'empresa a Bangkok, on vaig aprendre les nocions bàsiques del post-tensat que després he hagut d'aplicar en el dia a dia. Gràcies a aquesta curta estada a Tailàndia, vaig visitar una ciutat on mai no havia estat abans.

Des de finals d'agost i fins avui he estat a l'obra, que ha suposat un gran canvi a la meua vida. Passar de les aules del Betània, de la UPC, del CEIBS, o de les oficines de COMSA al camp en un

megaprojecte no té res a veure. El principi va ser dur. Em passava el dia dret, amunt i avall, sota una calor i humitats molt altes, i havent de fer coses que mai no havia fet abans. A més, les havia de fer conjuntament amb xinesos i indis que gairebé no parlen anglès. A poc a poc, però, li he anat agafant la pràctica i ara em sento molt més còmode.

És cert que la part més tècnica de l'enginyeria no és el que més m'apassiona, però, en canvi, el món a l'obra l'estic trobant molt interessant. No només m'agrada, sinó que la meua personalitat també hi encaixa, ja que requereix de constància, planificació, organització, tracte amb persones..., i tot això ho sé fer molt bé i m'agrada fer-ho.

Malgrat tot, també hi ha hagut adversitats. La falta d'experiència sovint fa que incorri en situacions complicades que provoquen endarreriments i costos addicionals, i el fet que els obrers i la principal contractista siguin xinesos ho dificulta tot més. No cal que digui que és difícil treballar amb aquesta gent, més tenint en compte que tu tot just acabes d'entrar a aquest món i ells tots tenen deu anys o més d'experiència. És tot un repte. Aquí es treballa sis dies a la setmana i alternant torn de dia i de nit cada cert temps. No és d'estranyar, doncs, que

Singapur es col·loqui actualment com un dels països més competitius al món. Ni el dia de Nadal va parar l'activitat!

A nivell personal, Singapur també em té enamorat, encara que no disposi de tot el temps que m'agradaria per gaudir-lo. M'agrada la ciutat perquè és molt neta i segura, tothom parla anglès, la gent és educada, i, sobretot, perquè hi ha molta tranquil·litat. Per fi s'han acabat els sorolls infernals de Shanghai cada dia a partir de les 7 del matí que ni en diumenge et deixaven descansar!

He aprofitat les vacances per viatjar. Al novembre, dues setmanes a Indonèsia em van fer sucumbir davant la immensitat i el poder de la naturalesa. Des de platges paradisiàques on només s'hi arriba després d'hores de paciència, fins a paisatges lunars volcànics a 3.000 m d'altitud. Sens dubte, un país que no deixa indiferent i amb una població autòctona molt acollidora. Més endavant, deu dies a Tailàndia van ser l'excusa ideal per desconnectar de l'estrès de Singapur i visitar un país famós pels seus atractius turístics. Singapur està en una localització idònia per immersir-se en el sud-est asiàtic. La meua acompanyant durant aquestes aventures és la Nabi-

la, la meua parella, que precisament és d'Indonèsia. I això ho fa tot encara més autèntic i enriquidor.

A Barcelona encara no hi he tornat, però ho faré a l'estiu. Quan em pregunten si no la trobo a faltar la meua resposta és sempre la mateixa: molt. Però en el fons la meua ciutat sempre serà allà, i sé que tard o d'hora hi acabaré tornant i retrobant-me amb la gent estimada. Els meus pares, que ja em van visitar tres cops durant els tres anys a Shanghai, vindran el mes vinent i podrem gaudir d'una setmana plegats, alhora que els faig de guia per una ciutat nova per a ells.

Pensant en el futur, em venen al cap dos adjectius: incert i il·lusionant. Incert perquè la idea és continuar a Singapur un parell d'anys més fins a la fi del projecte. Després s'obre un camp de possibilitats infinites que em veig incapaç de desxifrar. És possible que canviï de país, fins i tot de continent, amb una única preferència: no vull tornar a Europa per ara.

Il·lusionant perquè sé que dins meu mantinc l'actitud que m'ha permès arribar fins aquí i que em pot portar molt més lluny. En la meua opinió, l'actitud és el més important a la vida, i la veritat d'aquesta actitud està dins d'un mateix. L'actitud és el que permet ser constant en el dia a dia, amb força de voluntat i esperit de sacrifici, sempre que vagi acompanyada de passió i d'il·lusió.

Per últim, vull aprofitar aquest article per recordar als estudiants de BetàniaPatmos que cadascun de vosaltres és únic, i que l'actitud és el que determinarà el vostre camí a la vida. No us deixeu influenciar pel que diuen o el que diran, seguiu el vostre instint, no us poseu límits, busqueu quina és la vostra passió i trebal·leu, trebal·leu molt. I si al meu anterior article al *Parlem-ne* us apuntava un dels meus lemes de vida, «Mou-te; ningú no ho farà per tu», aquest escrit el vull acabar amb un altre: «Busca el món; ell no et buscarà a tu».

«L'actitud és el més important a la vida.»

Paraules d'un pare...

La gestió de l'aigua

Antoni Majó, pare de l'Escola i membre de l'Associació de Mares i Pares d'Alumnes

La Terra, projecte del curs a la nostra Escola, i una entrevista amb el Sr. Diego Moxó, Gerent de l'Agència Catalana de l'Aigua, permeten reflexionar sobre el vector aigua i, sobretot, sobre la diferència entre els estudis realitzats i el futur professional al qual un es dedicarà.

Com ja deveu saber, el projecte d'escola d'aquest curs és La Terra, projecte que els nostres fills i filles estan treballant directament o indirectament en les diferents matèries del currículum.

Un element essencial del planeta que habitem és l'aigua. Quina persona pot aportar més informació i coneixements sobre aquest vector ambiental a Catalunya? Sens cap dubte, el pare de tres alumnes de l'Escola, el Sr. Diego Moxó.

Durant una reunió al primer trimestre d'aquest curs, en Xavier Maristany, president de la JAP, demana l'habitual col·laboració per al proper *Parlem-ne*, una col·laboració, a poder ser, relacionada amb el tema d'aquest curs: la Terra.

Penso, immediatament, en un pare de l'Escola amb qui mantinc una correcta relació personal i professional, el Sr. Diego Moxó, gerent de l'Agència Catalana

de l'Aigua. Sense pensar-ho massa menciono el seu nom i càrrec a la reunió, i la idea agrada. Una altra vocal de la JAP cita també el nom d'una mare de l'Escola i professional del medi ambient, la Sra. Elvira Carles, a qui se li proposarà fer unes conferències. L'endemà de la reunió trasllado la iniciativa al Sr. Moxó, qui la rep amb molta il·lusió. Perfecte!

Posteriorment, contacta amb mi el professor Josep Pascual –tutor de 4t ESO i coordinador de medi ambient i sostenibilitat de l'Escola–, qui m'explica la seva intenció de fer una entrevista en el sentit clàssic, xerrada de la qual, proposa, es poden elaborar uns murals pedagògics per a les diferents etapes. Ens citem per al divendres 9 de gener, al matí.

Matí del divendres 9 de gener de 2015

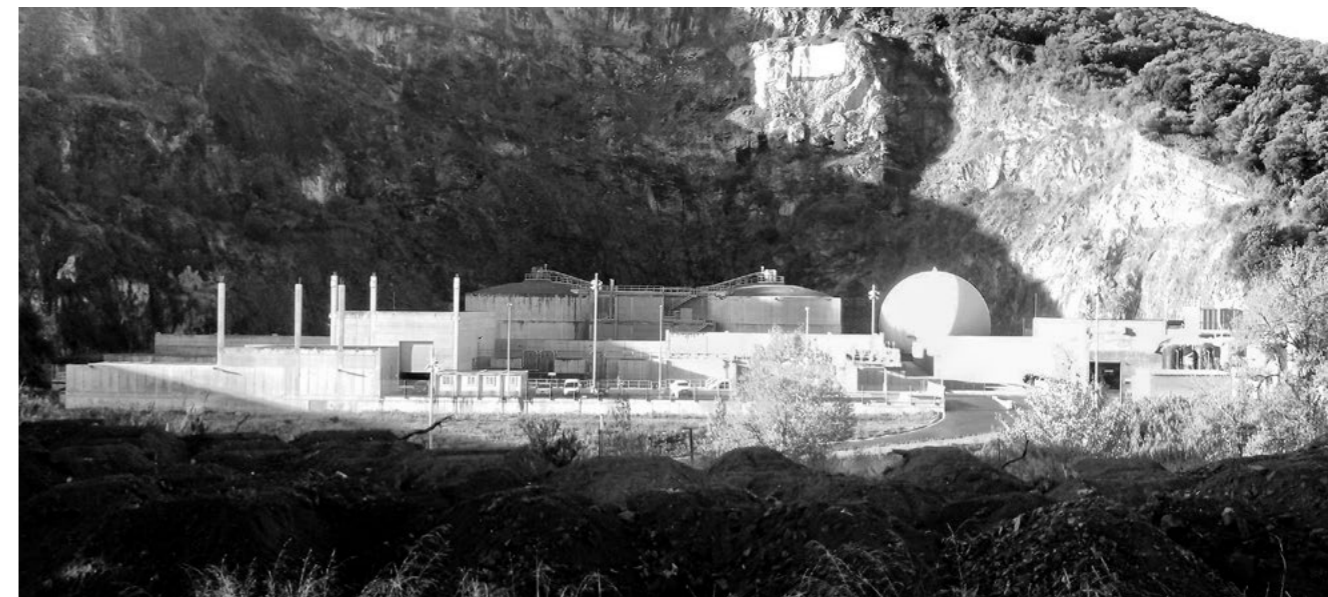
Coincideixo amb en Josep a la Recepció de l'Escola. Ens saludem i clarifiquem els objectius de la trobada amb els quatre alumnes. La durada prevista de la trobada és d'uns tres quarts d'hora, màxim una hora.

Conec en Lucas R., la Maria S., en Joan P. i l'Helena P., de 1r de Batxillerat i de 4t

ESO. Reflexiono sobre l'aigua com a bé vital i essencial, i em pregunten i parlem sobre la seva gestió; del consum sostenible i de l'estalvi d'aigua; de sequeres; de zones vulnerables per contaminació de nitrats; de transvasaments; de desalinització; d'usos conflictius (agrícola, ramader, reg de camps de golfs, hidroelèctric, innivació...); de pobresa energètica... Quasi bé dues hores que passen rapidísim.

El més curiós per a mi (i per a ells em sembla que també) és l'estranyesa dels seus rostres quan pregunten sobre la meua formació acadèmica: llicenciat en dret i en ciències polítiques. Per la conversa mantinguda s'han imaginat que tenia una formació científica o tècnica. Res més lluny de la realitat! Aquesta anècdota permet en Josep aportar una petita reflexió: una titulació universitària és una cosa i l'activitat professional que acabes desenvolupant posteriorment pot ser molt diferent. Sobre aquesta idea, m'informa en Josep, l'Escola hi fa especial incidència en els darrers anys de formació dels alumnes.

En acabar la trobada fixem un dia per a l'entrevista. Després dels exàmens de

gener, exactament, divendres 6 de febrer al migdia, al despatx del Sr. Moxó a la seu de l'Agència.

Migdia de divendres 6 de febrer de 2015

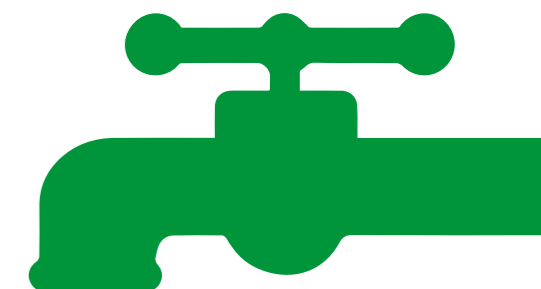
Puntuals, nets i polits, arriben a la seu de l'Agència el professor Josep Pascual amb tres dels quatre alumnes. En Lucas R. no ha pogut venir. A la vuitena planta, al seu despatx, els rep el Sr. Moxó. En Josep és el primer, fa les presentacions i explica l'objectiu de l'entrevista.

Li pregunten per les seves funcions com a gerent de l'Agència; la seva formació; la zona de Catalunya i el barri de Barcelona que consumeix més aigua; l'arribada d'aigua a les zones àrides; el cànon de l'aigua; la gestió dels períodes de sequera; la valoració de les dessaladores; la pèrdua d'aigua a les xarxes de distribució; el benefici econòmic en la gestió de l'aigua; cap on s'encamina la gestió de l'aigua en un futur; la incidència del canvi climàtic. Bon interrogatori i didàctiques respostes. Eminentment tècniques i no polítiques.

En el decurs de l'entrevista torna a sortir el debat sobre la titulació acadèmi-

ca del Sr. Moxó, enginyer de camins, canals i ports, i l'activitat professional que desenvolupa actualment. El Sr. Moxó comenta que no s'havia imaginat mai quan estudiava que acabaria realitzant les funcions de gerent de l'Agència i que, evidentment, no va cursar els estudis universitaris pensant que gestionaria una empresa pública tan gran on hauria de tractar temes per als quals no s'havia format expressament.

Per anar acabant, voldria traslladar la positiva valoració de la col·laboració duta a terme i de l'entrevista realitzada. Ara bé, voldria fer una menció sobre el tema que s'ha repetit en les dues trobades exposades. El fet que es cursi uns estudis universitaris i/o professionals no té per què determinar l'activitat a la qual un es dedicarà al llarg de la vida professional. Serà el curs i la direcció cap on s'orienti aquesta vida la que, molt segurament, determinarà la professió o professions que es desenvoluparan i en les quals, sobretot, un s'ha de sentir realitzat, ple i feliç.

Entrevista a...

Diego Moxó, gerent de l'Agència Catalana de l'Aigua

Joan Pascó, Helena Pérez, alumnes de 1r de Batxillerat

L'aigua és vida. D'això no hi ha cap dubte. El que en poques ocasions ens plantejem és com aquest líquid arriba a l'Escola, a les nostres llars... No més fent un petit moviment, obrir l'aixeta, tenim al nostre abast aquest bé fonamental. Però... d'on prové? Com és distribuïda? Aquestes són algunes qüestions que vam poder formular al Sr. Diego Moxó, gerent de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA), qui cordialment, gràcies a la intermediació del Sr. Toni Majó, advocat de l'ACA, va compartir amb nosaltres el seu temps durant una llarga entrevista de la qual, seguidament, reproduïm un extracte.

Quines són les funcions de l'Agència Catalana de l'Aigua?

Les tres funcions de l'ACA són principalment l'abastament, el sanejament i la protecció del medi aquàtic (rius, aqüífers, costa i zones humides), és a dir, controlar el seu estat tot garantint-ne la qualitat. Quant a l'abastament, les competències de l'Agència són regular els sistemes i portar aigua als dipòsits. Del transport de l'aigua des d'aquests dipòsits fins a les cases se n'encarreguen els municipis, que habitualment ho delegen a empreses privades. El sanejament és el tractament de l'aigua un cop ja l'hem utilitzada per tal de retornar-la al medi amb la màxima qualitat possible. Això es fa amb les estacions depuradores repartides per tot Catalunya. Per últim, la protecció del medi de l'aigua implica, per exemple, la protecció davant de contaminants o la neteja de les lleres dels rius després d'una inundació, entre moltes altres qüestions.

Totes aquestes funcions estan finançades exclusivament a partir del cànon de l'aigua, un impost que en grava l'ús i la contaminació.

Quines són les característiques i responsabilitats del seu càrrec? Quina és la seva formació?

Actualment sóc el gerent de l'ACA, les principals funcions del qual són aplicar les polítiques de l'Agència i que aques-

tes s'adoptin en tots els àmbits. Així, tinc l'obligació que tot funcioni cada dia. Certament, és com ajuntar les peces d'un puzzle. Pel que fa a la meva formació, sóc enginyer de camins, professió que he complementat amb estudis d'administració i direcció d'empreses, ja que una de les principals tasques que desenvolupo és la gestió dels recursos humans de l'Agència.

Quina és la zona de Catalunya que gasta més aigua? Per què?

La zona de Catalunya que gasta més aigua actualment és la regió de ponent. Històricament, ponent ha estat una zona de grans plantacions agrícoles que, gràcies a la seva proximitat a grans fonts d'aigua com l'Ebre, va desenvolupar diferents estratègies de rec que utilitzaven una gran quantitat d'aigua; en part, aquestes perduren encara a dia d'avui.

Pel que fa a les ciutats, no totes tenen el mateix consum d'aigua; depèn del tipus de nucli urbà i dels seus barris (els residencials amb piscines i jardins en consumeixen molta, per exemple). Cal dir que, gràcies a la conscienciació de la població, s'ha pogut disminuir en gran mesura el seu ús.

Com es fa arribar l'aigua als territoris més àrids de Catalunya?

Hi ha dues maneres de fer-la arribar: la primera és per mètodes convencionals, és a dir, naturals, com per exemple els pantans. La segona, els mètodes no convencionals, com ara la dessalinització, emprada com a últim recurs, o la reutilització de l'aigua. Depenent de la zona, s'usen uns mètodes o uns altres.

Com s'actua en casos de sequera?

Catalunya està dividida en conques que es delimiten en funció de com i des d'on arriba l'aigua. En concret, Catalunya compta a grans trets amb la Conca Interna i la Conca de l'Ebre. De la primera l'ACA en té la competència en exclusiva; la gestió de la segona és compartida amb la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre.

A cada conca tenim un seguit d'indicadors (com pot ser un pou subterrani o un embassament) que ens marca com de plena està la reserva d'aigua. A mesura que la quantitat d'aigua va disminuint, es prenen diferents mesures: s'augmenta el rendiment de les dessaladores; es fan servir els pous d'emergència... En cas extrem es restringeix l'ús de l'aigua a les poblacions.

Els petits nuclis més aïllats de les xarxes principals són els que més pateixen quan falta aigua. Sapigueu que són abastats per camions cisternes, ja que no tenen cap altra font d'aigua potable al seu abast en algunes èpoques de l'any.

Avui dia, les dessaladores funcionen a ple rendiment? Són una bona inversió?

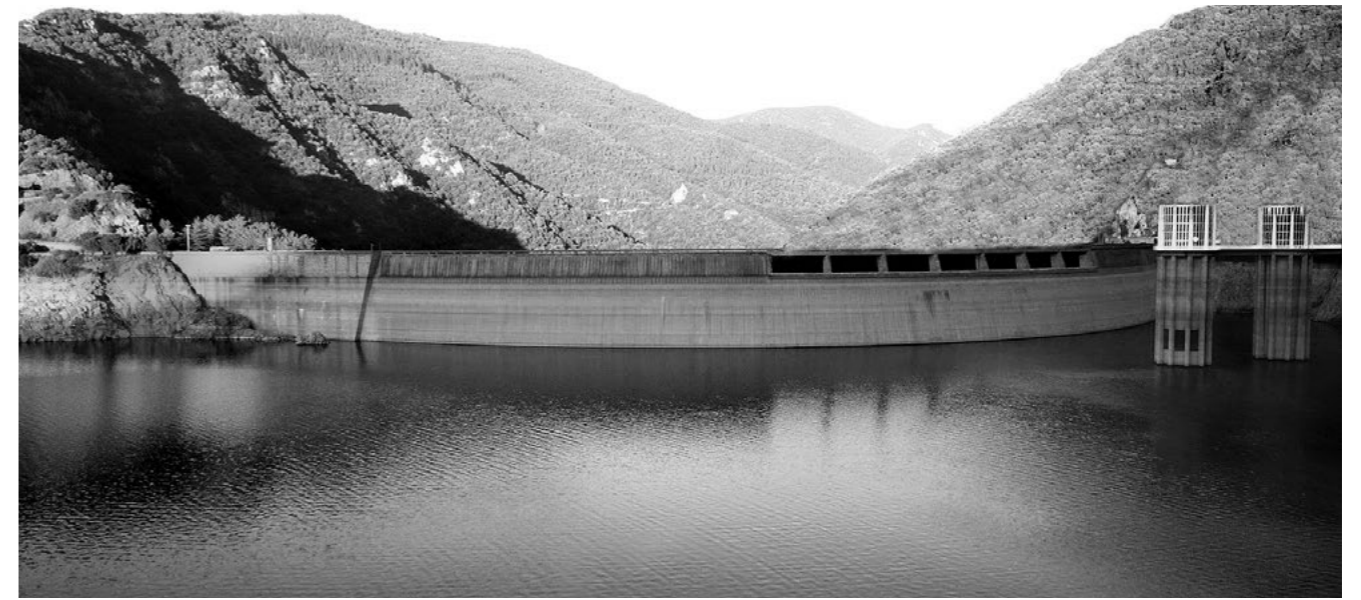
Actualment, les dessaladores no funcionen al màxim rendiment, ja que són molt costoses de fer funcionar: necessiten un seguit de materials específics per poder dur a terme la seva tasca i energèticament consumeixen molt. Però sense cap mena de dubte, són una gran inversió que ens permet estar més tranquils davant d'una possible sequera.

Hem sabut que les xarxes de distribució tenen pèrdues d'aigua. És així?

Tots aquests tipus de sistemes tenen pèrdues, ja que és impossible no tenir-ne. Aquestes pèrdues es donen sobretot a les xarxes més allunyades dels grans centres de població; les més importants s'han millorat molt.

Quin sector consumeix més aigua? Qui més gasta més paga? Per què?

Com he dit anteriorment, el sector que consumeix més és el sector primari, l'agricultura en concret, a causa de les tècniques de reg; seguidament trobaríem la indústria tèxtil i la metal·lúrgica. Aquestes activitats paguen l'aigua i el seu cànon, a excepció del sector primari, que té el subministrament gratuït garantit legalment. Aquest fet és molt difícil de canviar, però s'està intentant i el sector està millorant molt apostant

per mètodes de reg que consumeixen menys aigua.

En el cas dels altres sectors, es paga segons la quantitat d'aigua consumida i segons la seva capacitat de contaminació. És el que es coneix amb el nom de cànon de l'aigua.

Quin sector contamina més? Qui més contamina més paga? Per què?

A Catalunya qui contamina més són les grans indústries, el sector químic i el ramader. Pel que fa al sector químic i a la indústria, aquests sí que paguen per volum i contaminació; el sector ramader, no. Aquest últim contamina les grans reserves d'aigua subterrània, principalment a la zona de la Catalunya central, i, el més greu, no paguen per tota aquesta aigua contaminada. En definitiva, no en tots els sectors qui més contamina més paga.

L'ACA té pensat fer o està fent alguna campanya per conscienciar el jovent sobre la importància de fer un ús adequat de l'aigua?

Actualment no s'està fent cap campanya dirigida a aquest sector particularment (tanmateix, són els ajuntaments

els encarregats d'engegar aquest tipus de campanya), si bé s'ha de dir que hem aconseguit promoure el seu valor establint el Dia Internacional de l'Aigua, que se celebra el dia 22 de març.

Es podrien plantejar projectes d'abastament d'aigua en països subdesenvolupats? S'està fent o ajudant d'alguna manera aquests territoris?

Sí, aquests projectes s'estan plantejant i duent a terme, sobretot des de l'ONU. Quant a l'ACA, periòdicament rebem delegacions estrangeres que volen exportar la nostra metodologia.

Es podria dir que tenim una bona gestió dels recursos hídrics?

Sí, però encara tenim un llarg camí per recórrer; és possible fer-ho millor. Principalment, des de l'ACA voldríem millorar el valor de l'aigua en si, com un bé comú de tots els ciutadans.

Quin és el futur de la gestió de l'aigua?

Quant al futur, hi ha tres objectius a aconseguir. El primer és assolir les directrius que marca la Unió Europea pel

«Un dels nostres objectius és garantir que l'aigua arribi a tots els ciutadans.»

que fa a l'aigua. El segon és fer que el ciutadà entengui la idea que l'aigua és un bé i que el sistema és autosuficient. I el tercer, i probablement el més important, garantir que l'aigua arriba a tots els ciutadans.

Si hagués de triar un canvi important pel que fa a l'aigua, quin triaria?

Els problemes d'abastament que sofreixen els petits nuclis de població a nivell de la Catalunya interior són un repte important.

Paraules d'un antic mestre de l'Escola...

Roda el món i torna al Born*

Vicenç Oset, sarriànc i antic mestre de l'Escola BetàniaPatmos

*Aquest article per a la revista *Parlem-ne*, del sarriànc Vicenç Oset, mestre de Primària de l'Escola BetàniaPatmos entre 1980 i 2000, concentra un seguit de records provocats per la lectura del llibre de Xavier Ciurans *Rere les passes dels Patxot. La història de tres Rafaels (1802-1964)*.

Deixeu-me que em presenti. Em dic Vicenç Oset i, durant 20 anys, vaig fer de mestre al Clos Montserrat de l'Escola BetàniaPatmos. Tanmateix, la meua relació amb aquest racó de Sarrià, o de Pedralbes, com vulgueu, és molt anterior, i la lectura del llibre *Rere les passes dels Patxot*, del professor Xavier Ciurans, m'ha fet retrocedir en el temps, temps del qual us voldria fer cinc cèntims (dels d'abans de l'euro). Sóc nascut a Sarrià, l'any 52, i si bé em dic Vicenç, no és per l'advocació de la parròquia de Sant Vicenç de Sarrià, que surt sovint al llibre, sinó per l'ascendència valenciana via paterna que fa que, de temps molt reculats, els primogènits de la família es diguin Vicenç o Vicent. Jo vaig trencar la tradició amb el meu fill. I què hi té a veure tot això, direu?

Bé, doncs m'explico. El meu avi Vicent, com d'altres veïns de Sarrià, tenia a l'antiga pedrera de Pedralbes un petit hortet que es regava amb el torrent que baixava de Collserola, on hi havia una de les moltes deus que van donar lloc a la Font de Lurdes. De ben petit, quan arribava el bon temps, l'avi se m'enduria a berenar i a passar les tardes o els

matins calorosos xipollejant a la bassa –bassa que algunes minyones de cases benestants de la zona feien servir de safareig–, buscant *tomates* o fruites d'estiu. Se m'enduia, en definitiva, a gaudir de l'espai i la fresca mentre ell petava la xerrada amb els amics i coneeguts. Aquest indret, durant les obres de la Ronda de Dalt, malauradament, es va omplir de runa i a hores d'ara s'hi estan fent obres de l'Escola, em sembla. Allí al costat hi havia el Clos Montserrat.

Algunes vegades, el meu avi matern, l'avi Josep, participava de les sortides i, amb ell, la sortida esdevenia aventura. Home de camp, nascut a Garcia (un poblet de la Ribera d'Ebre) a qui agradava molt caminar, era bon coneixedor de racons i fonts. A Sarrià n'hi havia moltes i la seva preferida era la Font de Lurdes, però no la mina que hi havia al costat de la pedrera, sinó la de dins del Clos Montserrat, a la gruta artificial (allà on ara hi ha un aparcament). Hi entrava de vegades, ja que coneixia als masovers o, simplement, saltava la tanca per un punt llindant amb el que avui és el Parc de l'Oreneta. Per allí també hi entrava jo i, dins del recinte del que ara és l'Escola, vaig collir, ensenyat per ell, els meus primers rovellons (jo deuria tenir entre 6 i 8 anys). També m'ensenyava a distingir animalons, ocells i plantes del bosc (què bones eren les cireres d'arboç!) i em va mostrar el meu primer escurçó:

–Veigues nano, este ni tocar-lo que et pot matar!

Tampoc no em deixava acostar gaire a una mena de construcció (la Torratxa), perquè, segons ell deia, hi havia viscut una noia que estava molt malalta i els mals esperits sempre queden. Després hi he assistit a moltes classes de música amb el professor Lluís Saumell; els mals esperits devien estar bocabadats amb les flautes i els cànons. Amb la colla del

carrer, a cops de bicicleta, ens hi havíem arribat camí d'enlloc. Era punt d'aturada a beure aigua, i, si podíem, jugàvem a collir pinyons o a empenyar les granotes de la bassa que hi havia on ara hi ha les pistes. Saltant la tanca, això sí!

Anys més tard vaig tornar al Clos Montserrat sense saber que al cap d'un temps jo treballaria a l'Escola que s'hi estava bastint i en la construcció a la qual el meu pare, manyà de professió, va intervenir. Portes, finestres, baranes d'escala i qualsevulla altra peça metàl·lica dels primers edificis són fets a casa i, de vegades, acabat d'estrenar el carnet de conduir, jo pujava a les obres a dur

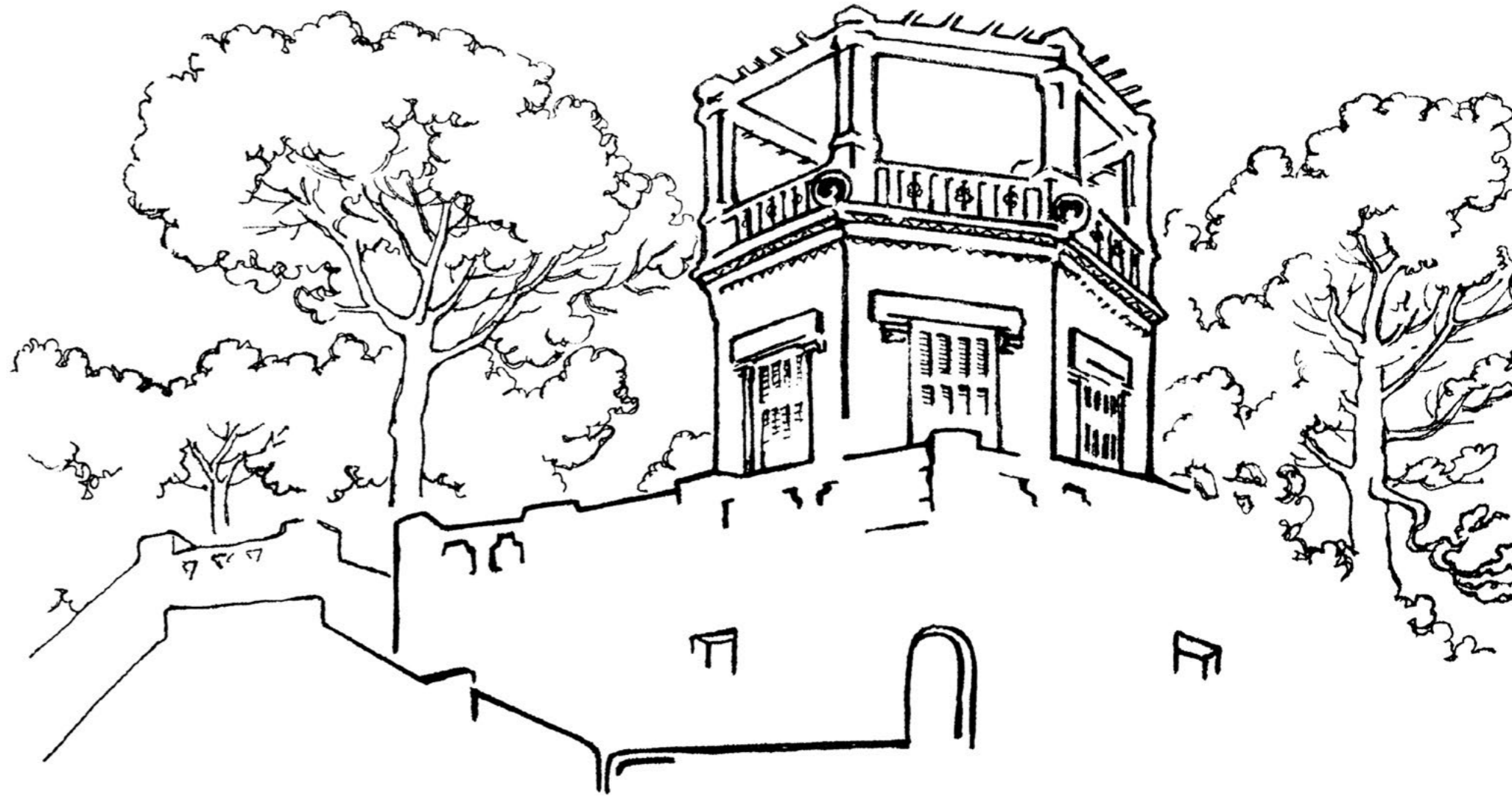
material o eines i a buscar o acompanyar algun operari. El pare ens va introduir, a tots quatre fills, nois i noia, en la seva feina, per bé que només un, el meu germà segon, va seguir, més o menys, l'ofici. En aquesta època, jo encara no havia començat a estudiar magisteri. Però quan l'any 1980 vaig arribar a l'Escola amb el títol de mestre sota el braç, em van presentar en Diego Vilchez, el responsable del manteniment, qui tenia un grat record del meu pare (i ell d'en Diego).

Però això no és tot. Llegint el llibre, he trobat una referència al Santuari de Lurdes de La Nou de Bergadà, el pri-

mer santuari dedicat a la Mare de Déu de Lurdes de l'Estat espanyol, promogut per mossèn Comelles a partir de l'any 1880. Jo vaig estudiar el Batxillerat i el PREU a l'Escola Sant Gregori, i el Santuari de Lurdes de La Nou era on, cada any, hi fèiem una setmana de convivència i classes fora d'aula. Allà, en una tradicional ascensió, pujàvem al Sobrepuny, genial mirador, i fèiem la travessa fins a Sant Jaume de Frontanyà, d'un romànic exquisit, acompanyats d'alguns dels nostres professors, normalment el mestre i poeta Francesc Garriga, recentment traspasat i guanyador del Premi Carles Riba l'any 2012, i de mos-

sèn Josep Rota, que durant molts anys en va ser el rector. L'arquitecte de les obres del Clos Montserrat i del Santuari era el mateix! També, i ja treballant a l'Escola BetàniaPatmos, amb uns grups de sisè, vam fer una estada a l'hosteria adjunta al Santuari després de visitar les mines de Cercs. Us recomano una visita a l'indret i als voltants. És una bona zona de bolets i excursions.

Vull felicitar a tots els coneguts i no tan coneguts que heu intervingut en aquest treball. M'ha fet passar una molt bona estona i m'ha fet recordar arxius del disc dur que havien quedat un pèl amagats. Enhorabona!

Activitats

Educació física: salut, socialització i valors

Jaume Feixas, cap del Departament d'Educació Física i Esports

L'educació física té la sort i el privilegi de ser actualment l'única assignatura que de manera sistemàtica forma els joves a través del seu cos, del moviment, de l'espai i del ritme. Segurament, i com a conseqüència d'aquesta relació, gran part dels alumnes la consideren la matèria de la felicitat, aquella que els permet relacionar-se de forma harmònica i fluida amb l'entorn.

Els més veterans recordareu com durant els anys de la dictadura a Espanya i de la guerra freda a Europa, l'educació física i l'esport van ser utilitzats pels diferents governs de l'època com a eina de propaganda política. La victòria de l'esportista local i la consecució del màxim de medalles possibles estaven per damunt de qualsevol altre aspecte de caràcter personal. La consigna dels dirigents esportius d'aquella època i, en conseqüència també dels entrenadors, era aconseguir a qualsevol preu, inclosa la salut de l'esportista, el màxim nombre de medalles possibles per demostrar una «teòrica» superioritat organitzativa de la societat i del país. Aquest objectiu específic coartava aleshores qualsevol altra possibilitat de realització personal dels més aviat pocs, si ho comparem amb l'actualitat, esportistes d'elit d'aquella època.

Amb l'arribada a Espanya de la democràcia l'educació física va

patir un canvi radical i es va transformar en un instrument molt eficaç per ensenyar a la població com aprofitar activament el seu temps de lleure i d'oci. D'aquesta època data el llibre d'en Luis Racionero *Del paro al ocio*, per exemple. El descobriment primer, i el foment després, de la pràctica d'activitats físiques i esportives en l'entorn natural; el nou concepte que l'esport d'una o altra manera havia de ser a l'abast de tothom; les incipients modalitats d'esport de risc importades des de França i una educació física amb uns objectius i un caràcter eminentment lúdic i recreatiu, es van imposar amb l'arribada de l'etapa democràtica per damunt dels salts de poltra impossibles, les curses inacabables i les monòtones taules de gimnàstica sueca que havien imperat fins aquell moment.

Segurament es doni la paradoxa que aquest nou enfocament d'una educació física i un esport més participatiu i democràtics, tot i resultar poc mesurables, poc exigents i poc objectivables, sense pretendre-ho, hagin resultat la llavor de l'actual febre per la pràctica de tot tipus d'activitats físiques i esportives, cada cop més variades i més estrambòtiques. Alhora podria donar-se el cas que aquest nou enfocament hagi estat també l'origen de la confusió que hi ha actualment envers la valoració professional, acadè-

mica i social de les diferents disciplines esportives i, en especial, del paper que hauria de tenir avui dia l'educació física a l'escola.

En els darrers anys la major part dels governs dels països occidentals han constatat com s'han anat consolidant entre la població certs problemes com la disminució del nivell de condició física dels més joves, la hipertensió, els creixents nivells d'obesitat i de diabetis de la població en general, així com l'elevat nivell d'abandonament de les pràctiques físiques i esportives en l'etapa adolescent. Els següents exemples ho posen de manifest. Tot i que es calcula que aproximadament el 50% dels habitants de Barcelona fan alguna activitat física de manera regular, la darrera **Enquesta de Salut de Catalunya** ens indica que l'activitat física dels catalans ha disminuït progressivament al llarg dels darrers quatre anys. També ens informa que aquestes activitats cada vegada estan més relacionades i depenen més directament del nivell cultural i econòmic de les famílies –a nivells més alts corresponen nivells més elevats de pràctica esportiva. Citem també, a tall d'exemple, que, segons en Michel Marina, professor de l'INEF de Catalunya, les aptituds físiques dels alumnes que cursen aquesta carrera han disminuït significativament en els darrers anys, fet que ha obligat a adaptar a la baixa els barems dels exàmens que han de superar els estudiants. El tercer exemple l'hem anat a buscar a l'altra banda de l'oceà Atlàntic i ens indica que en una potència com són els EUA l'estat de salut de la població ha arribat a l'extrem de ser considerat un problema de **Seguretat Nacional**. El detonant que ha fet esclatar l'alarma ha estat que la gran majoria dels joves aspirants a ingressar a les files de l'exèrcit no siguin capaços de superar les proves físiques d'admissió a causa, entre d'altres motius, dels problemes de sobrepès i del baixíssim nivell de condició física general. Pel que fa als infants, l'**Associació Americana del Cor (AHA)** va concretar que la resistència cardiovascular dels nens dels

EUA ha disminuït un 6% per dècada entre el 1970 i el 2000; actualment són en general un 15% menys aptes per a l'exercici físic. Aquestes i altres han estat les raons per les quals, tot i les contínues campanyes que s'han fet i que es fan a través dels mitjans de comunicació per conscienciar la població en general dels problemes que representen hàbits nocius com el tabaquisme, el consum excessiu d'alcohol, les dietes poc variades i la falta d'activitat física, resulti útil tornar-nos a replantejar quins haurien de ser els eixos sobre els quals s'hauria de fonamentar avui dia una educació física realment útil i eficaç tant des del punt de vista particular de les persones com de la societat en general.

Sembla que estem tots d'acord que el primer eix referencial hauria de ser la salut. El tipus de societat actual ens porta cada dia més cap a l'immobilisme. El cos sense moviment es degenera lentament però inexorablement; pateix obesitat, malalties articulars i emmalalteix. A partir d'aquí malauradament no ens queda altre remei que posar-nos en mans del sistema sanitari i encarir-lo fins fer-lo inviable. Hauríem de ser més conscients que, tal com diu **Jose Antonio Marina**, «un bon desenvolupament físic és condició necessària per construir tota la resta: el desenvolupament intel·lectual, el desenvolupament social i el desenvolupament afectiu». Això no és nou; ja fa més de dos mil cinc-cents anys que els grecs ho sabien i ho posaven en pràctica. Com s'explica que amb el pas del segle haguem anat enrere en aquest aspecte? Com s'explica que, en lloc de tendir a un equilibri intel·ligent i savi, la població de forma majoritària tendeixi a posicionar-se en un dels dos extrems: o sofà, *snaks*, begudes ensucrades i multitud de pantalles o els que es posicionen a l'altre extrem dedicant-se de sobte a córrer de forma compulsiva i sense la preparació necessària totes les proves, triatlons i maratons que se'ls posen a l'abast? On queda l'espai per a una

pràctica física racional, equilibrada i saludable? O és que potser no resulta prou interessant com a notícia per ser penjada a les xarxes socials? És cert que els que fan exercici avui en dia, en termes absoluts, són molts més i s'entrenen molt millor que aquells que feien esport fa unes quantes dècades. El problema rau que també ha augmentat, de manera més considerable si hi cap, el percentatge d'aquells que no fan exercici, no corren, no juguen, d'aquells que, com diu en **Gregorio Luri**, ni tan sols es permeten el gaudi de caminar i reflexionar a l'aire lliure.

El segon eix referencial hauria de ser la **socialització**. Ja fa molt de temps, fins i tot a vegades sense pretendre-ho expressament, que les sessions pràctiques d'educació física resulten un laboratori d'integració per als alumnes que hi participen activament. Per avançar en aquest aspecte només caldria que ens ho plantejàssim com un objectiu més dins de la programació curricular de l'àrea. Fa molts anys que, encara que no sempre se'n sigui conscient, des de l'àrea d'educació física es treballa l'atenció a la diversitat motriu. Més sovint del que pugui semblar i en funció del contingut que s'estigui treballant i de l'experiència prèvia que pugui tenir-hi cada alumne, podria donar-se el cas que en una classe de trenta alumnes hi trobem pràcticament trenta nivells diferents de pràctica esportiva. Tal com diu **Francesc Torralba**, «l'esport és un petit laboratori per afrontar les contrarietats, i això, en certa manera, forma caràcter, l'esculpeix». Tanmateix, continua, «l'esport verdader és confrontació lleial i ge-

nerosa, lloc de trobament, vincle permanent de solidaritat i d'amistat».

I finalment el tercer eix referencial hauria d'incloure els **valors**, paraula de la qual s'està abusant força els darrers anys fins al punt que moltes vegades acaba perdent el sentit. Està clar que els valors no es poden aprendre d'una manera objectiva com si fossin dades geogràfiques o fórmules matemàtiques. En canvi, sí que es poden posar en pràctica si conduïm l'alumne a prendre decisions després de col·locar-lo enfront de situacions de joc generadores de possibles conflictes, rodejat d'altres companys i adversaris, i d'un reglament de joc que es pot complicar fins al punt que calgui per trobar el llinard d'autocontrol dels alumnes. Està clar que ni l'esport ni cap altra activitat transmeten valors per si sols; seran els educadors, i únicament en el cas que ells els tinguin interioritzats prèviament, els que seran capaços d'ajudar els alumnes en l'adquisició de determinats valors com poden ser la paciència, la constància o l'acceptació de la derrota com a camí per a la superació. Si estem d'acord que per a una formació integral del caràcter de la persona també cal incloure-hi altres valors com la humilitat, l'esforç, el respecte, l'autonomia i el treball en equip, arribarem a la conclusió que l'educació física com a possible generadora, si així es pretén, de conflictes controlats, de respostes i de solucions a aquests problemes, d'autocontrol de la conducta i d'acceptació de les normes, es presenta com un marc excel·lent per treballar uns valors que resultaran essencials per a la felicitat futura dels nostres alumnes i, per extensió, de la societat en general.

